

Rondom de oude Lauwerszee' mix van historie en gedenkboek

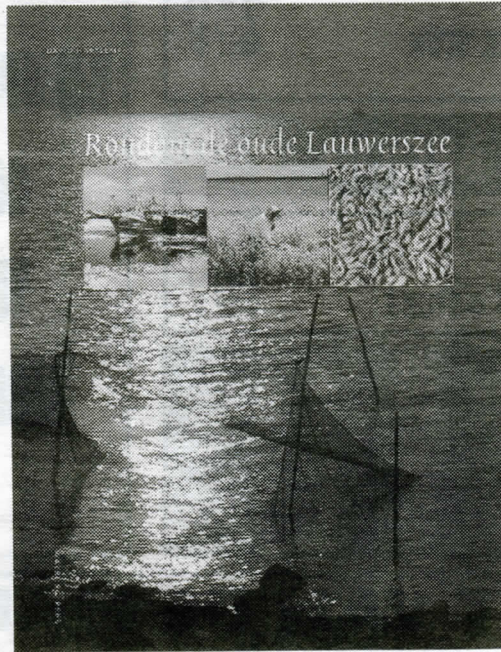
'ZOUTKAMP - Rampen en verschrikking, verdrinking en armoede: het beeld dat David Hartsema van Noordwest Friesland en Noord Groningen schetst in zijn boek 'Rondom de oude Lauwerszee' is niet opwekkend. De geschiedenis van het gebied wordt verteld aan de hand van overstromingen, dijkdoorbraken en schipbreuken, de gebeurtenissen die nu eenmaal meer aandacht in de archieven krijgen dan het leven op het land, als dat zijn gewone gang gaat.

Het boek van Hartsema is uitgekomen ter gelegenheid van het 110-jarig bestaan van de visserijvereniging 'Hulp in Nood', die afgelopen vrijdag haar jubileum vierde. Het boek is echter veel meer dan een gedenkboek voor Hulp in Nood. Veeleer is het een poging tot een veelomvattende geschiedschrijving van het gebied, waar als centrale leidraad misschien de invloed van het water op de bewonersgeschiedenis kan worden gezien.

In vogelvlucht wordt het ontstaan van deze gebieden behandeld vanaf de laatste ijstijd tot en met de late middeleeuwen; vanaf de Tachtigjarige Oorlog wordt de beschrijving meer gedetailleerd en vooral ook verhalend. Aan de hand van een aantal markante figuren en een stortvloed aan historisch feitenmateriaal laat Hartsema voorbijeeuwen tot leven komen in een vloeiende, beeldende verteltrant. Eenmaal in de negentiende eeuw aangekomen worden ook anekdotes van de eilanden Ameland, Schiermonnikoog en Rottumeroog in de tekst vervlochten en langzamerhand komt er specifieke aandacht voor de rol van de scheepvaart, en dan vooral de visserij, in het gebied.

Eenheid zoek

Halverwege begint het boek een wat chaotischer karakter te krijgen. De afwisseling tussen prachtige anekdotes, waarin Hartsema zich laat zien als een begenadigd verteller, met feitelijke beschrijvingen van maatschappelijke ontwikkelingen rond de visserij is steeds minder gestroomlijnd.

Tijdens de jubileumviering van Hulp in Nood werd het boek 'Rondom de oude Lauwerszee' overhandigd.

Daarbij treedt de verteller Hartsema een aantal keren op de voorgrond door het benadrukken van eigen ervaringen uit zijn Zoutkamper jeugd. Het spanningsveld tussen de brede beschrijving van menselijke lotgevallen, vaak in de vorm van 'oral history', en het min of meer verplichte karakter van een jubileumboek is het duidelijkst in de hoofdstukken die speciaal over 'Hulp in Nood' gaan. Opsommingen van bestuursleden en de deelnemers aan speciale commissies vertellen aan de lezer weinig over het karakter van de vereniging; de behandeling van belangrijke strijdpunten wordt er ook niet duidelijker op, als de notulen van opeenvolgende vergaderingen chronologisch aangehouden worden. Welke standpunten uiteindelijk zegevierden in de ongetwijfeld soms verhitte vergaderingen is vaak slechts met ingespannen spuurwerk uit de tekst op te maken. De insiders zullen hier geen last van hebben, maar een historisch overzicht dat zo beeldend van start gaat verdient een groter lezerspubliek dan de betrokkenen zelf; die weten het meestal toch wel, en ongetwijfeld beter, uit andere bron.

'Rondom de oude Lauwerszee' biedt een schat aan bekende en minder bekende verhalen over delen van Friesland, Groningen en de eilanden. Het brede historische kader is noodzakelijkerwijs niet altijd even duidelijk aanwezig in een boek, dat enkele eeuwen in minder dan tachtig pagina's de revue laat passeren. In de overige negentig bladzijden worden verschillende ontwikkelingen van de afgelopen eeuw belicht, waaronder de opkomst van het reddingwezen, de totstandkoming en het effect van de afsluiting van de Lauwerszee, de veranderingen in afzet en methoden van de visserij en de invloed van maatschappelijke discussies op de bedrijfstak. Het aanwezige materiaal was kennelijk meer dan het boek kon bevatten en Hartsema kon er duidelijk geen afscheid van nemen. De bijlagen bevatten nog enkele kostelijke verhalen, die zonder aanwijsbaar verband zijn opgenomen. Nog een klein detail: in een jubileumboek is het wat pijnlijk, dat de literatuuropgave melding maakt van 'Notulenboeken Hulp en Nood'.

Netty Gabel

de Hogelster 5-4-00